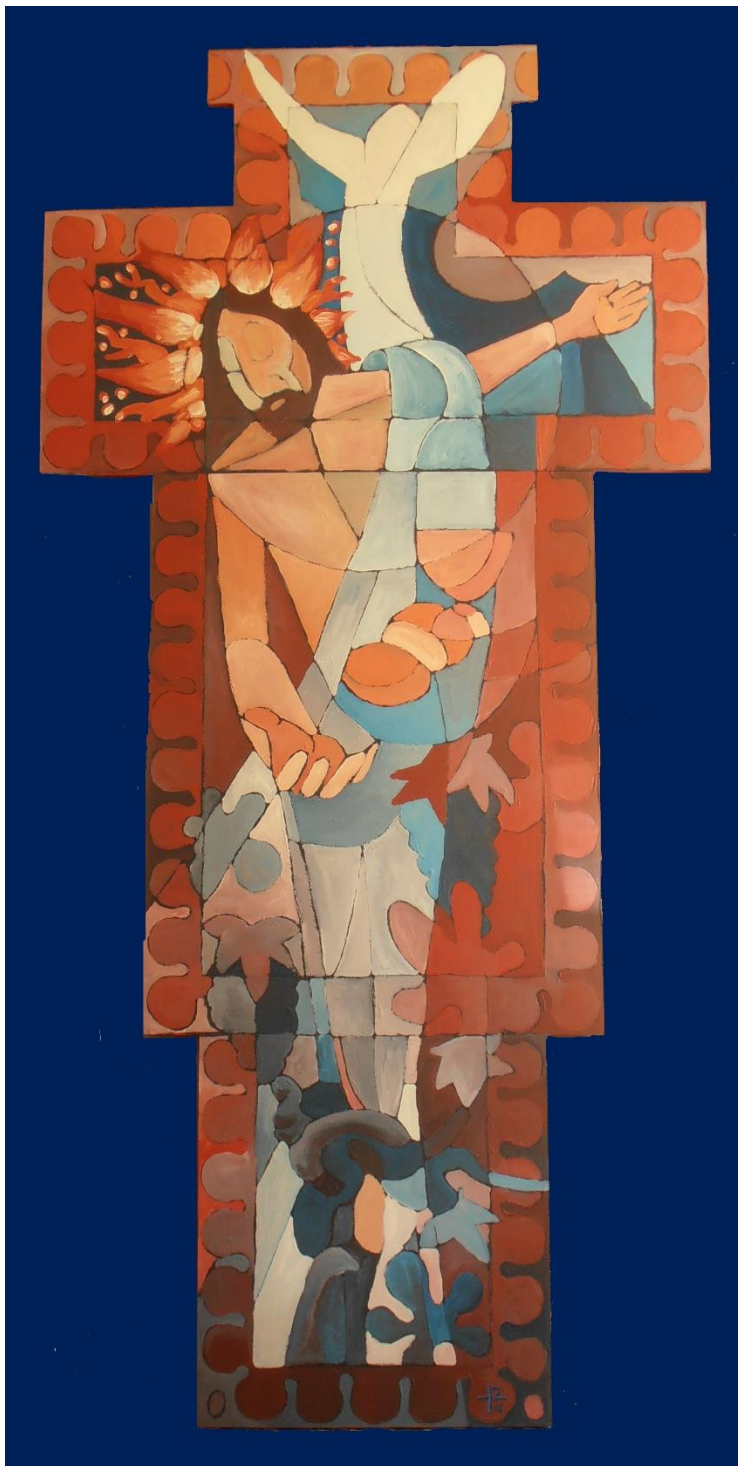

VAN BELIJDENIS NAAR BELEVENIS

Gelovig worden in deze tijd

Pol Hendrix

Ik schreef ooit onderstaande geloofsbelijdenis vanuit het verlangen om ook in de liturgie samen ons geloof te kunnen belijden, niet enkel met de woorden van het 'symbolum van de apostelen', maar ook met woorden die dichter bij een hedendaagse geloofsbeleving aansluiten. Die tekst wil ik hier nader toelichten.

Ik geloof in de ene God
– dat Woord aan het begin –
die leven geeft en leven doet
en nooit zegt: 't is genoeg.

Wij geloven in Jezus Christus,
mens geworden Woord van God,
die liefhad, de armen eerst
en voordeed wat echt leven is.

Ik geloof in de goede Geest,
drager van het levende Woord,
die waait waar mensen samenzijn
en beweegt wat was verlamd.

Wij geloven in alle mensen
voor wie deze God het Leven is,
die samen kerk willen zijn
en teken van hoop voor de wereld.

Ik geloof dat God van mij houdt
zoals ik ben en worden zal,
omdat ik het ben, uniek en enig,
eeuwig geborgen in zijn liefde.

Wij geloven dat wij geroepen zijn
om te leven naar Gods Woord
in navolging van Jezus Messias
en in de verwachting van zijn Rijk.
Amen.

Is dit het nu?

De geloofsbelijdenis die vele christenen uit het hoofd kennen en die in vele kerken nog wekelijks wordt uitgesproken is een tekst uit de tweede eeuw die wel 'apostolisch' wordt genoemd, maar die toch geen direct verband houdt met de apostelen. Voor degenen die er minder mee vertrouwd zijn, geef ik hier de tekst in de Vlaamse versie:

Ik geloof in God,
de almachtige Vader,
Schepper van hemel en aarde.
En in Jezus Christus,
zijn enige Zoon, onze Heer;
die ontvangen is
van de heilige Geest,
en geboren uit de maagd Maria;
die geleden heeft
onder Pontius Pilatus,
gekruisigd is,
gestorven en begraven;
die neergedaald is ter helle,
de derde dag verrezen
uit de doden;
die opgevaren is ten hemel
en zit aan de rechterhand
van God, zijn almachtige Vader.
Vandaar zal Hij komen oordelen,
de levenden en de doden.

Ik geloof in de heilige Geest,
de heilige katholieke kerk,
de gemeenschap
van de heiligen,
de vergiffenis van de zonden,
de verrijzenis van het lichaam,
het eeuwig leven.
Amen.

Je moet je afvragen: geven deze woorden nu weer wat de inhoud is van wat een christen gelooft? Wat wordt er hier wel gezegd en wat niet en waarom? Wordt ons geloof hierdoor gevoed, aangevuurd of bevestigd? 'Het is wat het is,' zegt men dan, het gaat meer om de symboliek dan om de betekenis van de feitelijke woorden. Het gaat er meer om dát we belijden dan wát we belijden. Al is daar iets voor te zeggen, toch sta ik graag achter wat ik belijd, maar deze tekst is veel te tijds- en cultuurgebonden. In het jonge christendom zal deze belijdenis wel gefunctioneerd hebben, maar we zijn nu zovele eeuwen verder en er is heel wat gebeurd met onze kerk en ook ons geloof is geëvolueerd. Er zijn er zelfs die menen dat we daarom de bijbel zelf niet meer als zodanig moeten lezen,

maar dat zou al te gek zijn. Als je de bron afsluit is er geen stroom meer om op te varen. De bijbel in het algemeen en het evangelie in het bijzonder is een rijke voedingsbron van ons geloof, die we levend moeten houden door verkondiging, studie en catechese.

Anders is het met geloofsbelijdenissen die tijdsgebonden zijn. Als we geen nieuwe belijdenissen maken dan dooft ook het geloof uit. Een goede geloofsbelijdenis verwijst naar de bron van ons geloof en verwoordt hoe dat levende water zich een weg zoekt door de bedding van ons leven. Eens te meer moet ik daarbij denken aan Psalm 1, die ik al zo vaak in andere artikels heb geciteerd, over de mens die is als een boom geplant aan stromend water en volop vruchten voortbrengt. Met herkenbare woorden en beelden – net zoals Jezus zelf het deed – moeten we de inhoud van ons geloof levend houden en vruchtbaar maken. Dat doen we niet door de bron te negeren, maar wel door de rivier die daaruit ontspringt te bevaren met telkens nieuwe boten.

Daarom gebruik ik in de zondagse eucharistievieringen meerde- re met zorg gekozen geloofsbelij- denissen en daarom heb ik er ook zelf al geschreven. Mijn 'beste' ga ik hier gebruiken als 'kap- stok' om het/mijn geloof te belij- den en ook over de beleving er- van te spreken. Ik neem de tekst door van voor naar achter, tel- kens twee regels.

Ik geloof in de ene God – dat Woord aan het begin –

Het ligt wellicht voor de hand om te beginnen met God zelf. Ik belijd meteen dat de God in wie ik geloof de enige God is. Ieder die vandaag in God gelooft, met welke godsdienst ook, ge- looft in dezelfde God. Dat kan met verschillende woorden en beelden, rituelen en gebruiken zijn. Wereldwijd lijkt er toch wel een consensus gegroeid te zijn dat er slechts één God is. De tijd van het veelgodendom is lang voorbij.

Op de tweede regel verwijst ik dan meteen naar een bijbel- tekst, met name de proloog van het Johannes-evangelie, waar- over ik onlangs nog een artikel schreef voor deze site en dus moet ik daarover hier niet nog eens uitweiden. Enkel wil ik onderstrepen dat de bijbel ons deze god doet kennen als het Woord dat leven geeft. En dat is tegelijk een beginsel voor ons verstaan van God en van onze relatie met hem én met elkaar. Hoeveel meer betekenis had het woord in bijbelse tijden en hoe zinloos is het tegenwoordig aan het worden, mede dankzij de so- ciale media. 'Woorden maken veel kapot,' zegt men en ja ... we komen van ver!

die leven geeft en leven doet en nooit zegt: 'I is genoeg.

Door het onderscheid te maken tussen leven geven en doen le- ven breng ik twee godsbeelden

uit de Thora samen: de schep- pende en de bevrijdende God. Op de volgende regel voeg ik er nog het beeld aan toe van de vergevende God, die altijd nieu- we kansen creëert. Door die eigenschappen van God bij el- kaar te plaatsen, wil ik de mens uitdagen om hem hierin na te volgen. Wees creatief – schep mogelijkheden – en neem el- kaars ademruimte niet af, inte- gendeel.

Alle eigenschappen die wij God toedichten zijn tegelijk uitdagingen voor de mens. Onze liefde voor God vertaalt zich dan ook in

Het leven wordt ons gegeven en zal altijd zoveel meer zijn dan wat wij ervan maken.

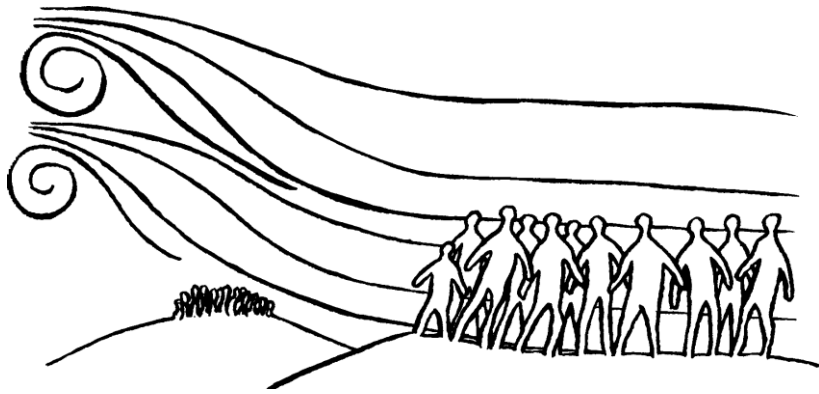
liefde voor de mens, want gods- dienst is in de praktijk toch vooral mensendienst. Horen we Jezus in het evangelie niet zeggen: "Al- les wat jullie hebben gedaan voor de geringsten onder mijn broeders-en-zusters, hebben jul- lie voor mij gedaan" (Mt 25,40)? Hoe zouden we ons geloof kun- nen belijden als onze manier van leven daaraan niet beant- woordt? Wij zouden wel eens ge- neigd kunnen zijn om te zeggen: 'Maar nu is het genoeg geweest!' en dan beseffen we meteen dat we elkaar niet zeven maal moe- ten vergeven, maar zeventig maal zeven maal (vgl. Mt 18,22). Wij hoeven elkaar geen slechte punten te geven, en we dienen al helemaal geen punt te zetten achter onze bereidheid om een andere nieuwe kansen te geven!

Wij geloven in Jezus Christus, mens geworden Woord van God,

Ik heb ervoor gekozen om de strofen afwisselend in de ik- en de wij-vorm te zetten. Geloven is immers zowel iets persoonlijks als iets gemeenschappelijks. Als we zeggen dat 'wij' geloven in Jezus Christus, dan belijden we dat wij hem samen belichamen in deze wereld. Daarin worden we be- vestigd bij de communie waar we horen dat wij 'lichaam van Christus' zijn. Tegelijk weet ieder van ons zich verbonden met die unieke mens Jezus die op zijn beurt een unieke band heeft met God. We gaan zelfs zo ver om hem Zoon van God te noe- men – al gebruik ik dat begrip hier niet – ook al weten we dat wij allemaal kinderen van God zijn. Eens te meer verwijst ik hier naar de proloog van het Johannes- evangelie door Jezus het mens geworden Woord van God te noemen en eens te meer kan ik hiervoor doorverwijzen naar het eerdergenoemde artikel.

die liefhad, de armen eerst en voordeed wat echt leven is.

Dat Jezus een voorkeursliefde had voor allen die aan de kant werden geduwd, de zieken, de armen, ... dat weten we uit het evangelie. Zoals we ook weten dat hij deze mensen optilde uit hun onzalige positie, hun bevrij- ding toezegde en de belofte van het Rijk Gods. Als ik schrijf dat hij 'voordeed wat echt leven is' dan bedoel ik daarmee dat hij door zijn liefde en zijn levensgave ieder heeft uitgenodigd om hem op die weg na te volgen. In het refrein van het 'lied van samen' gebruik ik 'leven' in gelijkaardige zin: "*Samen is het sleutelwoord, dat wij voortaan door hem aan- gespoord hier beamen als ons nieuw akkoord en ons kiezen doet voor wie het leven leven wil*". Het leven leven is ingaan op Gods scheppende gave en niet geleefd te worden of naast het echte leven te leven. Het leven

wordt ons gegeven en zal altijd zoveel meer zijn dan wat wij ervan maken.

Ik geloof in de goede Geest, drager van het levende Woord,

Een geloofsbelijdenis verwijst meestal naar Vader, Zoon en Geest, zonder dat we daarmee meteen het dogma van de drie-e-nigheids God moeten achter zoeken. Dit is overigens weer een 'ik'-strofe omdat het geloof in Gods Geest toch vooral een persoonlijke band veronderstelt. Zelf geloof ik heel sterk in de aanwezigheid van de Geest. Ik meen dat God ons niet méér nabij kan komen dan door zijn Geest. Zoals de Geest Jezus zelf heeft geleid, zo leidt Zij (Roeach, vr.) ons doorheen onze levenstocht.

Als ik haar de 'drager van het levende Woord' noem, dan be-

doel ik daar veel in één keer mee. Het Woord is voor de derde keer een verwijzing naar de proloog van Johannes en betreft natuurlijk God zelf, maar door toevoeging van het adjectief 'levende' gaat het net zo goed over Jezus, het mens geworden Woord én de geloofsgemeenschap die door het Woord wordt gevoed en die het uitdraagt. Dát zij dat kan komt door de gave van de Geest, die drager is van het Woord al van bij het begin. Ik beseft wel dat, door de woorden zo uit elkaar te leggen, er ook iets van betekenis verloren gaat.

die waait waar mensen samenzijn en beweegt wat was verlamd.

Het waaien van de Geest verwijst zowel naar het begin van het scheppingsverhaal als naar Jezus' gesprek met Nicodemus

in Johannes: "De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat. Zo is het ook met iedereen die uit de Geest geboren is" (3,8). Waar mensen in geloof samen zijn waait de Geest die hen tot meer in staat stelt en alles in beweging doet komen wat er anders maar verlamd bij zou liggen. De Geest geeft nieuwe adem, wekt op, inspireert, doet leven ... In elke gemeenschap of geloofskern (zie artikel 'Kernen van geloof') is de Geest aanwezig met haar scheppingskracht en bezieling. Het is aan ons om haar toe te laten.

Wij geloven in alle mensen voor wie deze God het Leven is,

Na in drie strofen ons geloof in God te hebben uitgesproken, belijden we nu ons geloof in de mens. Wat voor zin zou het hebben om ons geloof in God te belijden als we dat geloof niet tussen mensen zouden kunnen beleven? God wil voor alle mensen het leven zijn, ook al zijn niet al die mensen daar klaar voor. Toch is het goed om te kunnen geloven dat God ons zoekt, ook wanneer wij Hem niet zoeken.

die samen kerk willen zijn

en teken van hoop voor de wereld.

Zo algemeen ik de mensen nog benader in de eerste twee regels van deze strofe, zo specifiek noem ik nu hen die op een of andere wijze 'kerk' willen vormen. Kerk verstaan we als het 'volk van God onderweg', zij die Gods Naam willen waarmaken in deze wereld en daardoor een teken van hoop worden. De wereld heeft dergelijke tekenen van hoop nodig en wij, als christenen, geloven dat wij daartoe geroepen zijn.

Ik geloof dat God van mij houdt zoals ik ben en worden zal,

Hiermee druk ik mijn persoonlijke relatie uit met God, iets wat in onze tijd niet voor iedereen even evident is. Geloven in een persoonlijke God lijkt voor velen een illusie en toch is een God die liefde is op geen andere manier denkbaar. Omdat elke mens voortdurend in verandering is, is Gods liefde ook in beweging. Zoals God IS, zo WORDT de mens. Hoe wij ook in wording zijn, hoe wij ook rechte én kromme wegen gaan, God laat ons niet los. Natuurlijk is het allemaal een kwestie van verwoording, want hoe kunnen wij over God spreken met afgemeten zekerheid? Gelukkig kunnen wij dat niet. Je kan wel simpelweg beweren dat het daarom om 'geloven' gaat en niet om 'weten', maar dan beledig je het intellect van de gelovige. Uiteindelijk heeft geloof altijd een dimensie die buiten bereik blijft. We hebben wel Jezus' gevleugelde woorden: "Heb vertrouwen in God. Ik verzeker jullie: als iemand tegen die berg zegt: 'Kom van je plaats en stort je in zee,' en niet twijfelt in zijn hart, maar gelooft dat gebeuren zal wat hij zegt, dan zal het ook gebeuren" (Mc 12,22v). Ik herken dat en ben daarom overtuigd dat ik altijd op Gods liefde zal kunnen vertrouwen.

omdat ik het ben, uniek en enig, eeuwig geborgen in zijn liefde.

Deze geloofsbelijdenis dateert uit de tijd van de New Age-beweging en is een protest tegen de esoterie en het reïncarnatiegeloof. Het zou toch vreselijk zijn indien elke mens niet uniek en enig was, maar zichzelf telkens opnieuw en opnieuw moet waarmaken. God geeft ons de zekerheid van een leven dat eeuwig is. Daarom zegt Jezus ook tegen Marta: "Ik ben de verrijzenis en het leven. Wie in mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven en ieder die leeft in geloof aan mij zal in eeuwigheid niet sterven. Geloof jij dit?" (Joh 11,25v). Is het niet heerlijk om te weten dat wij eeuwig in Gods liefde geborgen zijn?

Uiteindelijk heeft geloof altijd een dimensie die buiten bereik blijft.

Wij geloven dat wij geroepen zijn om te leven naar Gods Woord

De laatste strofe is een soort samenvatting, een conclusie. Wij zijn als gelovigen geroepen om Gods Woord na te leven, om er een leven mee op te bouwen, een nieuwe wereld waarin iedereen gelukkig kan zijn. De bijbel leert ons dat God wil dat de mensen gerechtigheid en rechtvaardigheid nastreven. Hij wil geen schijnheilige devotie die gepaard gaat met uitbuiting en misbruik. Hij wil dat wij als zijn kinderen als broers en zussen zijn voor elkaar.

in navolging van Jezus Messias en in de verwachting van zijn Rijk.

Hij wil dat wij die zending waarmaken als volgelingen van Jezus die sprak over het Koninkrijk van God, als een visioen dat op het punt staat om waar te worden: een wereld waar Gods liefde regeert.

Bij het beeld

Ter afronding wil ik nog wat duiding geven bij de Christus-voorstelling die ik heb gebruikt op blz.1 en die ik in 2016 heb gemaakt voor de winterkapel van de St.-Antoniuskerk in Antwerpen. Je vindt ze ook terug op deze site als 'Jezus Christus, de barmhartigheid in persoon'. In het kader van dit artikel wil ik dat schilderwerk ook als een geloofsbelijdenis duiden.

De opdracht was om Jezus te schilderen binnen de vorm van het S.Damianokruis, wel bekend binnen Franciscaanse kringen. Maar Jezus lijkt van het kruis af te komen. Het kruis was immers niet het einde. Belijden wij na de consecratie niet vaak: "Heer Jezus, wij verkondigen uw dood en wij belijden tot gij wederkeert, dat gij verzezen zijt"? Brood en kelk staan dan ook voor zijn hart afgebeeld.

Zijn beide armen zijn erg verschillend van grootte. Met zijn rechterhand reikt hij immers naar voor, naar jou toe, klaar om je bij de hand te nemen, op te tillen als het nodig is. Zijn linkerhand reikt achter zich in de verte, naar een wolk die op Gods aanwezigheid wijst. Die wolk kennen we van de transfiguratie of van de exodus. Ook hiermee zetten we een stap voorbij het kruis waar Jezus uitriep: "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?"

Boven Jezus zien we een vogelachtige gedaante die verwijst naar het traditionele beeld voor de heilige Geest, omwille van het verhaal over zijn doopsel waar de Geest 'als een duif neer-

daalde' en op/in hem neerkwam.

Rond Jezus' hoofd is er een krans van spetterende vlammen te zien, ook een beeld van de heilige Geest (denk aan Pinksteren), maar het verwijst eveneens naar het vuur waarvan hij wenste dat het zou oplaaien (Lc 12,49). Iets dergelijks heb ik trouwens ook geschilderd op de twaalfde statie van VIA MARCVS, waarbij heel zijn stervende lichaam vuurwerk af lijkt te geven. Het verwijst naar een goddelijke aanwezigheid in hem.

Onderaan kan je een wijnstok onderscheiden, verwijzend naar Jezus' zelfaanduiding als de wijnstok bij Johannes (hst 15). Op zijn beurt wijst die enerzijds naar de wijngaardenier (de Vader) en anderzijds naar de ranken (wij, zijn volgelingen). Het is een teken van verbondenheid, maar dat kan ook over het beeld in zijn geheel worden gezegd.

Je kan ook enkele vijgenboombladeren onderscheiden die ook de basis vormen voor het motief in de marge. Aan de vijgenboom vond Jezus geen vijgen omdat het niet de tijd was van de vijgen (Mc 11,12-14.20-25), maar nu is het wel degelijk de tijd van de vijgen, zoals ik ook in het gelijknamige lied wil duidelijk maken:

1. Dit is de tijd van de vijgen,
een tijd om te breken.
Nu kunnen wij niet meer zwijgen,
nu moeten wij spreken.
Dat ieder hoort
hoe wij belijden het Woord
voor onze tijd is verstreken.

2. Nieuw is de tijd van de vijgen
sinds Jezus' verrijzen.
Tweeduizend jaren al krijgen
wij kans te bewijzen
dat Jezus leeft
in iedereen die vergeeft,
zo naar Gods liefde verwijzend.

3. Hier heerst de tijd van de vijgen,
geen tijd om te kniezen.
Willen wij hemelhoog stijgen,
dan moeten we kiezen
voor ieder kind

dat nog geen tederheid vindt;
dat mogen wij niet verliezen.

4. Lang duurt de tijd van de vijgen,
een tijd om te zoeken.
Gaandeweg maken w' ons eigen,
nee, niet aan de boeken,
wél aan Gods Woord,
in onze wereld gehoord,
tot in de uiterste hoeken.

5. Nooit stopt de tijd van de vijgen,
een tijd om te leven.
Een parelsnoer dat we rijgen,
ons zomaar gegeven.
Hij gaat ons voor,
trekkende zijn liefdesspoor
doorheen ons mens'lijke streven.

(Deurne, oktober 2021)

